

Epistola de morte Siliii Italici celebris poetae et oratoris ex clavo insanabili / [Lorenz Heister].

Contributors

Heister, Lorenz, 1683-1758

Publication/Creation

[Helmstadii Saxonum] : [publisher not identified], [1734]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ehtrqsaa>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

7

LAVRENTII HEISTERI
EPISTOLA
DE
MORTE SILII ITALICI
CELEBRIS POETAE ET ORATORIS
EX
CLAVO INSANABILI.

LAVRENTII HEUSTERII
EPISCOPI
DE
MORTE SILENTII ITALICI
CELEBRIS ORATIONIS
EX
CLAVO INSANABILI

NOBILISSIMO ORNATISSIMOQUE VIRO
IO. THEOPHILO RAUPBACHIO
MEDICINAE DO. PRAESTANTISSIMO

S. P. D.

LAVRENTIVS HEISTERVS

CVM tuam, mi *Raupbachi*, dissertationem de CLAVO HAEMORRHOIDALI, perlegerim, in mentem mihi veniebat, me olim in C. PLINII CAECILII SECUNDI epistolis elegantissimis legisse Lib. III Epist. 7. SILIVM ITALICVM, celebrem illum oratorem & Poetam, ut & consulem Romanum, qui secundum bellum Punicum versibus descripsit sive metro complexus est, ex *clavo insanabili* mortuum esse. verba suavissimi PLINII nostri haec sunt:

CAIVS PLINIVS CANINIO RVFO S.

„Modo nunciatus est SILIVS ITALICVS in Neapolitano suo inedia vitam finisse. causa mortis, valetudo. Erat illi natus *insanabilis clavus*, cuius taedio ad mortem irrevocabili constantia decurrit. a)

Quoniam vero PLINIVS tam simpliciter refert, SILIVM ex insanabili clavo obiisse, & morbi, qui *clavi* Medicis appellantur, varii iique diversissimi sunt, ut in Tua iam dissertatione egregie exposuisti; PLINIVS vero noster non addidit ex qua specie clavi vitam deposuerit, dubium revera haud leve mihi ortum est, quisnam ille clavus insanabilis fuerit, qui ITALICVM nostrum interfecerit.

Confugi quidem mox ad commentatorem sive notas, PLINII epistolis adiectas, ut ex eis, qualis hic clavus fuerit, intelligerem: atque cum ea tunc editione uterer,

) (2

quam

a) In quibusdam exemplaribus legitur *decucurrit*.

quam IACOBVS THOMASIVS recensuit, quaeque re-
visa Halae Saxonum in 8. An. MDCLXXXVI prodit
deprehendi ibi haec verba.

Corn. Celsus: Clavus verrucae non dissimilis, non-
„nunquam alibi, sed in pedibus maxime nascitur, prae-
„cipue ex contuso, quamvis interdum aliter, dolorem-
„que si non alias, ingredienti tamen movet. Sine cura-
„tione vix unquam desinit. a) *Nascuntur & albo oculi*
„*callosa tubercula*, quos clavos a similitudine figurae idem
„*vocat.* b) „ Consului deinde & alios eius commentatores,
& nominatim quidem *Catanaeum & Cellarium*; verum
nihil plus lucis in his, quam in illo inveni.

Manifestum vero est ex dictis commentatores PLINII,
cum perspexerint CORN. CELSUM, Medicorum *Cicero-*
nem vulgo dictum, iam duplex genus morbi, clavi no-
mine donasse, alterum scilicet pedis, alterum oculi mor-
bum, dubios haesisse, utrum SILIVS ITALICVS ex
clavo pedis, an ex clavo oculi vita defunctus sit: quia
PLINIVS hoc non indicavit, nihilque addidit, ex quo
hoc perspicui aut intelligi clare possit. Idcirco incertus fui
cum illis, quo morbi genere ITALICVS interierit; do-
lendumque profecto est, scriptores multos, praesertim
veteres, ceterum sapientissimos, atque praestantissimos,
nonnullas res saepe tam obscure & imperfecte descri-
psisse, ut nemo, quid scribere aut indicare voluerint,
certus intelligat.

Suspicari quidem primo intuitu poterit, mortem
hanc *clavo pedis* prae aliis tribuendam esse; quia vocabu-
lum clavi in medica significatione ut plurimum & saepissi-
me hoc sensu usurpatur: dum clavi pedum frequentissi-
me occurrunt, & pauci deprehenduntur homines, qui
non subinde eis vexentur, vel saltem olim afflicti fuerint.

Imo

a) Verba haec leguntur in *Celsi* lib. V. cap. 28. n. 14.

b) Haec lib. 7. cap. 7. n. 12.

Imo hanc suspicionem roborare potest, quod saepe observatum sit, homines ex clavo pedum, praesertim minus cauta aut improvida sectione irritato, unde inflammatio & gangrena motae sunt, mortuos esse: quemadmodum praeter exempla, quae legi possunt apud HILDANVM a) BORELLVM, b) ZITTMANNVM c) aliosque, mihi etiam unum alterumve recens notum est, ac praesertim in verbi divini ministro, pagi cuiusdam vicini, qui ex clavo pedis incaute inciso superioribus annis misere periit. ut taceam nunc exemplum illustris ac celeberrimi PVFENDORFII, qui, ut fama fert, quoque ex eiusmodi clavi resectione vitam finire coactus est, vita longiori dignissimus.

Verum variae sunt rationes, quae, quo minus credam, SILIVM ex clavo pedis mortuum esse, impediunt. Nam primo de pedis morbo PLINIVS nullam hic mentionem facit; deinde clavus pedis vix dolores, nisi ingredientibus movet, ut ipse CELSVS monet, adeoque est morbus levis, facile tolerandus, imo, qui a multis pro morbo vix habetur, sed a plerisque prorsus negligitur. Praeterea haud verisimile est, virum prudentem, qualis SILIVS fuit, ob tam levem morbum sive dolorem, quem clavus pedis concirat, & qui vel sola quiete vinci, vel saltem ita temperari potest, ut facile perferri queat, inedia, quae hoc in malo prodesse nequit, se ita excruciasse, ut vitam inde perdiderit. Accedit quod clavi pedum mortem haud inferant, nisi sectione incauta vel arsenico, acerrimo rodente veneno, quo nonnulli eos tollere studuerunt, irritati & vicini nervi vel tendines ita inde laesi fuerint, ut gangraenam & sphacelum induxerint, quemadmodum observationes supra indicatae testantur. Verum nullius eiusmodi rei meminit PLINIVS; quod

a) Cent. VI. obs. 100.

b) Cent. I. obs. 82.

c) Cent. IV. obs. 70.

tamen, si quid tale contigisset, quia factum notatu dignissimum hic fuisset, eum fecisse existimo. Praeter haec illo tempore iam apta satis remedia ad hos clavos tollendos aut dolores saltem auferendos nota erant. CELSI enim consilium est *lib. V. c. 28. n. 14. clavum subinde radere, ita enim sine ulla vi ipsum mollescere*: id quod revera optimum & commodissimum contra dolores eorum est remedium, inprimis quando pes, antequam clavus radatur, per aliquot tempus calidae immittatur, ut melius mollescat. Hoc enim facto, dolores mox minui, imo prorsus tolli, & in me ipso & in aliis multoties expertus sum. Aliud praeterea remedium adhuc ibidem in verbis mox sequentibus commendat CELSVS, quando ait: *Tollitur etiam (clavus) si quis eum circum purgat, deinde imponit resnam, cui miscuit pulveris paululum, quem ex lapide molari contrito fecit*; nam revera resinae egregia in clavis pedum sunt remedia, duritiemque eorum, quae dolores movet, optime emolliunt, ut sic postea, si lubet, radendo tanto facilius & securius tolli queant. Itaque ubi efficacissima ad clavos pedum remedia cognita erant, imo ubi sola quies dolores tollit, aut saltem potentissime lenit, ut non amplius laedant, induci non possum ut credam, virum adeo illustrem & prudentem ob levissimum dolorem inedia se ipsum interfecisse.

Eaedem fere rationes etiam eorum impugnant sententiam, qui putant, SILIVM ex *clavo oculi* mortuum esse: nec ulla adest, quae hanc sententiam melius probet aut confirmet, quam quod ex *pedis clavo* perierit. Itaque si in re adeo obscura coniecturis, probabilibus tamen & ex rebus adiunctis depromptis, uti licet, mihi, longe verisimilius videtur *clavum capitis SILII* nostri morbum fuisse. Scribit enim PLINIVS: *caussa mortis, valetudo*; hoc est, valetudo adversa, sive morbus. Iam vero supra indicatum est, clavum pedis vix pro morbo a plerisque haberi; nemo enim

enim propterea lectum servat, sed solum pro levi quodam incommodo: eosque rideremus, qui pro aegrotis ob clavum pedis se haberi velint. Imo pro stultis haberemus illos, qui propterea inedia, quae hic frustra adhiberetur, se misere excruciare vellent: praesertim cum dolores non sint tanti. quare potius iudicare inde licet, gravio-rem valetudinem sive morbum hic adfuisse. Idem fere etiam de *clavo oculi* iudicium esto.

Verum clavus capitis, ut alii quidam capitis dolores, est saevissimus saepe atque acerbissimus, qui recte ac merito cum *PLINIO valetudo*, eaque gravis appellari potest; cuius vehementia saepe tanta, ut homines fere in desperationem imo aliquando in furorem agat: ut quamplurima a Medicis observata & notata sunt exempla. Hinc mirum non est, si & *SILIO* nostro tantus fuerit dolor, isque adeo vehemens, ut nullis omnino remediis cedere voluerit, sed, ut *PLINIVS* scribit, *insanabilis natus* sive factus sit, ut ex taedio huius acerbissimi & insanabilis morbi in mortem irrevocabili constantia decurrerit. Notum praeterea est ex scriptoribus quamplurimis veteres in morbis multis eisque gravioribus curandis frequentissime inedia usos fuisse: cuius effectus tam ex illis, quam potissimum ex docta illustr. *FR. HOFFMANNI de inedia magnorum morborum remedio*, dissertatione prolixius videri potest. Quando vero viderunt, neque hac aliquid effici posse, & morbum summis doloribus stipatum, insanabilem esse, tandem taedio vitae, & ut se ab acerbissimis doloribus liberarent, inediam usque ad vitae finem continuasse. Ita enim hoc iam antea fecit *CORRELLIVS RVFVS*, vir summus, quem idem *PLINIVS* Lib. I. epist. XII. quam acerbissime deplorat, *quam incrediles cruciatus & indignissima*, ut ait, *tormenta pateretur, quae omnia membra pervagabantur. Hanc valetudinem primo temerantia mitigare tentavit: sed cum in tam longa*
&

& tam iniqua, ut **PLINIVS** ait, valetudine, illa nihil efficere poterat, atque *valetudo potius increverat*, inedia tandem vitam quoque finivit. Atque eodem fere prorsus modo, easdemque etiam ob causas, acerbissimos nimirum dolores, iam ante hos vitam cum morte commutavit, cum sine spe salutis esset, magnus ille **ATTICVS**: ut in vita ipsius apud **CORN. NEPOTEM** haud sine animi commotione legi potest. Igitur ex his constare opinor, **SILIVM** potius clavo capitis, quam clavo oculi aut pedis laborasse.

Hoc unicum vero meae sententiae quam maxime obstare & obiici posse puto, quod apud **CELSVM** aliosque vetetes autores vocabulum **CLAVI** non manifeste pro morbo capitis usurpetur. Fateor quidem, me alium locum quam hunc **PLINII**, licet forte sint, iam reperire non potuisse. Interea tamen **VALESCVS de Taranta**, Medicus, qui circa annum 1350 vixit, celeberrimus, Cap. I. de dolore capitis, ubi differentias eius recenset, clavum capitis non ut novam differentiam, sed quae a Medicis diu recepta esset, recenset. Praeterea notum est, multorum vocabulorum apud veteres scriptores significationem e sensu esse eruendam. Cum itaque & hic commentatores **PLINII**, praesertim quia Medici non erant, invenire aut determinare non potuerint, quo clavo **SILIVS** laboraverit, ego vero ex rebus circumstantibus mihi evicisse videor, eum neque pedis neque oculi, sed capitis clavum fuisse, sequitur hunc **PLINIVM** primum forte vel saltem ex primis fuisse, qui hoc vocabulum hoc sensu adhibuerit, quia reliquae significationes hic non quadrant. Atque haec sunt *Raupbachi* dilectissime, quae hac de re nunc ad Te scribere volui. Nihil superest, quam ut de honoribus Doctoris, quos proxime consecuturus est, ex animo Tibi gratuler, atque prospera quaeque Tibi appreper. Vale & me ama.

Dab. Helmstadii Saxonum d. XXVIII. Dec.

MDCCLXXIV.